

EL DAVANTAL DE PERE CALDERS

Temps era temps

Com que no parem de parlar de la crisi i ens anem espantant cosa de no dir, voldria aportar dades verificables destinades a amorosir el cop, a resignar-nos en el sentit que la situació que ens amenaça no és cap novetat. Pot suposar un consol, això? Probablement no, però qui sap si ens ajudarà a entendre'ns una mica més.

Hi ha qui assegura que la història es repeteix. Potser sí, potser no, però és evident que hi ha episodis que s'assemblen. Poc més d'un segle separa dos esdeveniments de caràcter internacional celebrats a Barcelona: l'Exposició Universal de 1888 i els Jocs Olímpics de 1992. En el primer, una forta crisi econòmica va precedir la gran mostra; en el segon, la crisi aflora després dels Jocs. En tots dos casos, es produí una activitat constructora evident. En Pere Marcet, professor de català, m'ha fet arribar unes quantes fotocòpies d'una publicació bimensual que apareixia a Sant Martí de Provençals, a darreries del segle passat. Duia per títol *L'Arch de Sant Martí* i les pàgines que n'he pogut llegir pertanyen a números dels mesos de juliol, setembre i octubre de 1887. La revista (*Periodich regionalista*) era escrita en el català que "aleshores es parlava", i em permetré de reproduir-ne paràgrafs deixant-los tal com estaven, amb l'esperança que els partidaris actuals de la llengua viva no es refiïn gaire de la que es pot recollir a ple carrer.

En el número 272, any IV, corresponent al mes de *jurjol* del 1887, *L'Arch de Sant Martí* publicava a la primera plana un article (*La crisi del país*) que encara ara causa esgarrifances. Comença així: "Es tan gran lo malestar que produheix la crisis industrial que per mes que ponderem lo seu horror, may ho pintarém ab lo seu verdader color. Fentse ressó d'aixó un colega, creyém molt del cas copiar tot lo que referent al

asumppte publica, pera que fassin veure als governans la necessitat de buscar medis que trenquin aquesta corrent desastrosa, que de seguir aixis, anem dintre poch temps á ser lo pais mes miserable del mon".

És interessant de remarcar que contemporàniament a aquesta rotunda afirmació, es trobaven en curs les obres per a l'Exposició Universal que havia de tenir lloc l'any següent. S'estava urbanitzant l'antiga Ciutadella, es construïen palaus i pavellons, l'Arc de Triomf, el monument a Colom, l'hivernacle, tot allò que havia de constituir el gran escenari de la mos-

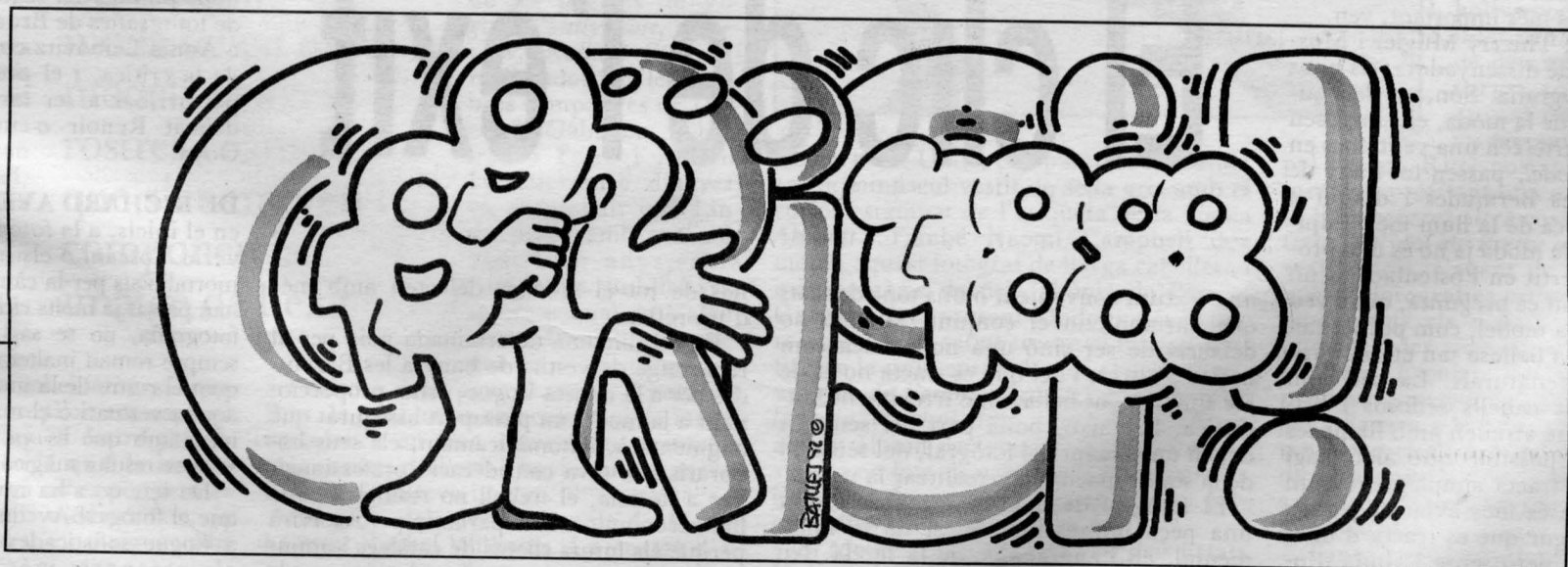
tra. Aparentment, tot plegat havia d'ocupar molts braços, però es veu que no tants com hauria calgut. *L'Arch de Sant Martí* insistia en els mals pronòstics: "No es estrany que las estadisticas nos donguin un número crescut de defuncions de criatures... y qui sap si la causa es la miseria. ¡Pobre Espanya! ¡Pobres obrers!". A peu de pàgina hi figura un *Seguirá*, entre parèntesis.

I efectivament, la cosa continua. Unes quantes pàgines més enllà, es notifica: "Dels datos exposats resulta que a Catalunya, ó mes ben dit á la provincia de Barcelona hi ha parats 16.227 obrers. Oh que grans país!"

Si es considera que en 1887 el Principat tenia una població d'uns dos milions d'habitants i Barcelona poc més de mig milió, la xifra de parats havia d'ésser objecte de grans preocupacions. El dia 17 de novembre d'aquell mateix any, *L'Arch de Sant Martí* feia saber: "Proximament sortiran pera Buenos Aires catorce mil catalans que's trovan faltats de treball. Aquesta atterradora noticia'ns aglomera l'enteniment tals comentaris que la ploma's resisteix á escriurels".

Així és. La ploma s'encalla i l'esperit es lliura al recolliment i a la pregària.

Pere Calders

TONI BATLLES